

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 1

Februar 1944

42. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

KORT OVERSIKT OVER MYRENE I KYSTHERREDENE I SOGN OG FJORDANE.

Av konsulent Osc. Hovde.

Resultatet av den i 1941 påbegynte myrinventering i kystherredene i Sogn og Fjordane fylke foreligger forlengst ferdig. Materialet er imidlertid temmelig omfattende og vil på grunn av papirrasjoneringen ikke bli trykt i sin helhet. Vi skal derfor her gi et kort resymé av de viktigste resultater.

Markarbeidet, som har pågått både i 1941 og 1942, er utført av forfatteren og landbrukskandidat Sigurd Hobæk. Dessuten har dr. Aasulv Løddesøl foretatt befaringer av en rekke myrer i de fleste herreder. Framgangsmåten er den samme som ved myrselskapets tidligere myrinventeringer (jfr. Medd. fra D. N. M. side 71—90, 1941).

Inventeringen omfatter fylkets kystherreder — i alt 10 — med et samlet landareal av 2558,23 km² (tabell 1). Det er utarbeidet 9 kartblad i mst. 1:50 000. Av plasshensyn kan ikke disse karter tas med her, men for å vise herredenes beliggenhet i forhold til hverandre har vi tatt med et oversiktskart i målestokk 1:600 000.

Det er i alt særskilt beskrevet 220 myrområder hvorav 161 inneholder brenntorv. Myrarealet utgjør tilsammen 34,960 dekar, eller 1,37 % av landarealet. Pr. innbygger blir det 1,37 dekar myr, da her er praktisk talt 10 innbyggere pr. km². Som det framgår av tabell 1, ligger nesten halve myrarealet eller 15,600 dekar i Selje herred. Også i Askvoll er meget myr, nemlig 5280 dekar. I prosent av landarealet varierer myrarealet fra 0,09 % i Bremanger til 6,67 % i Selje. Pr. innbygger er variasjonen noe mindre, nemlig fra 0,10 dekar i Bremanger til 4,40 dekar i Selje.

Myrene er klassifisert etter Holmsens system (N. G. U. nr. 99, 1923). Det er utskilt følgende myrtyper: Lyngrik mosemyr, grasrik mosemyr, grasmyr og lyngmyr. De lyngrike mosemyrer er oftest gråmosemyrer. De grasrike mosemyrer inneholder foruten kvitmoser oftest enkelte brunmoser og bjørnemose. Grasmyrene er nokså varierende i kvalitet, og vi har derfor skilt mellom starrmyrer, sivmyrer og

Tabell 1.

Land- og myrarealets fordeling m. v. innen herredene.

Herred	Land-areal i km ²	Folkemengde		Myrareal		Antall dekar myr pr. innbygger
		I alt	Pr. km ²	I alt dekar	1 % av landarealet	
1	2	3	4	5	6	7
Selje	236,97	3,591	15,15	15,800	6,67	4,40
Nord-Vågsøy	40,19	1,109	27,73	2,280	5,67	2,06
Sør-Vågsøy	37,25	2,436	65,40	475	1,28	0,19
Davik	625,88	3,380	5,40	2,660	0,43	0,79
Sum for kystherredene i Nordfjord	940,29	10,516	10,78	21,215	2,26	2,02
Bremanger	333,63	3,023	9,06	290	0,09	0,10
Kinn	163,14	2,546	15,60	2,465	1,51	0,97
Bru	331,03	1,450	4,38	1,965	0,59	1,36
Askvoll	175,12	3,072	24,55	5,280	3,02	1,72
Sum for kystherredene i Sunnfjord	1,002,92	10,091	10,07	10,000	1,00	0,99
Solund	208,61	1,882	9,02	575	0,28	0,31
Gulen	406,41	3,036	7,46	3,170	0,78	1,04
Sum for kystherredene i Sogn	615,02	4,918	8,00	3,745	0,61	0,76
Sum for fylkets kystherreder	2,558,23	25,525	9,98	34,960	1,37	1,37

myrull-bjønnskjeggmyrer (jfr. L ø d d e s ø l og L i d, Medd. fra D. N. M. nr. 5, 1943). Lyngmyrene er som regel røssllyngmyrer, men klokkelylng kan forekomme i så store mengder at den er dominerende. Skogmyrer fins det små arealer av i indre strøk av enkelte herreder, f. eks. Davik, Bru og Askvoll. Det er da enten furuskogmyr med lyngmyrbunn eller bjørkeskogmyr med grasmyrbunn. Da arealene er små, har vi ikke kunnet utskille dem særskilt på de utarbeidede karter, og de er i arealoppgaven oppført under henholdsvis lyngrik mosemyr og grasmyr.

Av myrarealet er nesten halvparten eller 16,180 dekar grasrik mosemyr (tabell 2), og hele mosemyrarealet utgjør 21,410 dekar. Grasmyrarealet er 7410 dekar og lyngmyrarealet 6140 dekar. Prosentisk utgjør lyngrik mosemyr 15,00 %, grasrik mosemyr 46,26 %, grasmyr 21,19 % og lyngmyr 17,55 %. Variasjonene i den prosentiske fordeling er stor herredene imellom.

De topografiske forhold ved myrene er meget forskjellige som følge av de sterkt vekslende terrengforhold. Myrenes høyde over

Tabell 2.

Myrarealets fordeling på forskjellige myrtyper.

Herred	Myrtype og areal i dekar				Myrtype og areal i %			
	Mosemyr		Gras- myr	Lyng- myr	Mosemyr		Gras- myr	Lyng- myr
	Lyng- rik	Gras- rik			Lyng- rik	Gras- rik		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Selje	1,410	11,305	1,015	2,070	9	72	6	13
Nord-Vågsøy	175	1,740	155	210	8	76	7	9
Sør-Vågsøy	210	220	20	25	44	47	4	5
Davik	955	985	615	105	36	37	23	4
Sum for kystherredene i Nordfjord	2,750	14,250	1,805	2,410	13,0	67,2	8,5	11,3
Bremanger	220	60	10	—	76	21	3	—
Kinn	1,355	1,055	50	5	55	43	2	—
Bru	685	320	960	—	35	16	49	—
Askvoll	190	265	2,015	2,810	4	5	38	53
Sum for kystherredene i Sunnfjord	2,450	1,700	3,035	2,815	24,5	17,0	30,3	28,2
Solund	—	5	425	145	—	1	74	25
Gulen	30	225	2,145	770	1	7	68	24
Sum for kystherredene i Sogn	30	230	2,570	915	0,8	6,1	68,6	24,5
Sum for fylkets kystherreder	5,230	16,180	7,410	6,140	15,00	46,26	21,19	17,55

havet varierer således mellom 1 og ca. 500 m. Av hele myrarealet ligger over 3/6 i mer enn 200 m h. o. h. og omtrent 2/6 i mindre enn 30 m høyde. I 30 til 200 m høyde ligger således mindre enn 1/6 av myrarealet, da landskapet oftest stiger steilt opp fra strandflaten til fjellplatået. Det er særlig i Nordfjordherredene at myrene er høytliggende, mens Sunnfjord- og Sognherredene har mest lavtliggende myrer.

Hellingsretningen og hellingsgraden er også sterkt varierende, likesom overflateforholdene varierer fra jevne (vesentlig grasmyr) til sterkt tuete myrer (vesentlig lyngmyr).

Dybden av myrene skifter også hyppig. I de fleste herreder fins myrer med over 5 m dybde, men gjennomsnittsdybden ligger oftest mellom 1 og 2 m.

Undergrunnen består av grus, sand eller fjell, sjelden leir. I de nordligste herreder er mest grusundergrunn, i Sunnfjordherredene, og særlig i Kinn, er mest fjellundergrunn.

Omdannelsen av myrene er oftest langt framskredet, idet overflatelaget som regel er noenlunde vel til vel formolda og de dypere-liggende lag sterkt fortorva. Her er således mange gode brenntorvmyrer med fortorvingsgrader (etter v. Posts skala) på opptil H 8. I de fleste myrer fins stubber av barskog og lauvskog.

Strøtorvmyrer er det derimot svært lite av. Bare små myrpartier i enkelte herreder (Kinn og Askvoll) har et uomdannet moselag av såpass mektighet at det vil svare seg å framstille torvstrø til eget bruk.

Eiendomsforholdene er ofte til stor hinder for en rasjonell utnyttelse av myrene, idet betydelige arealer enda ligger i fellesskap. Det meste er privat eiendom, bare ca. 2 % tilhører staten (preste-gårder).

Utnyttelsen av myrene er langt fra så rasjonell som den kunne og burde være. De ligger no som delvis meget dårlige naturbeiter foruten at betydelige arealer årlig avtorves, så grunnen blir mer eller mindre ødelagt. Den framtidig mulige utnyttelse er vist i tabell 3.

Tabell 3. *Myrarealets mulige framtidige utnyttelse.*

Herred	Myrreal i dekar					
	I alt	Brenn- torv- myr	Over- vei- ende natur- beite	Overveiende dyrk- ingsmyr (herunder kulturbeite)		
				I alt	God og noenl. god	Min- dre god
1	2	3	4	5	6	7
Selje	15,800	2,778	11,782	1,240	510	730
Nord-Vågsøy	2,280	624	1,256	400	100	300
Sør-Vågsøy	475	89	236	150	30	120
Davik	2,660	341	649	1,670	170	1,500
Sum for kystherredene i Nordfjord	21,215	3,832	13,923	3,460	810	2,650
Bremanger	290	74	176	40	—	40
Kinn	2,465	650	875	940	415	525
Bru	1,965	540	725	700	200	500
Askvoll	5,280	1,236	1,224	2,820	685	2,135
Sum for kystherredene i Sunnfjord	10,000	2,500	3,000	4,500	1,300	3,200
Solund	575	136	139	300	—	300
Gulen	3,170	757	913	1,500	220	1,280
Sum for kystherredene i Sogn	3,745	893	1,052	1,800	220	1,580
Sum for fylkets kystherreder	34,960	7,225	17,975	9,760	2,330	7,430

Brenntorvmyrene spiller her en meget stor rolle, idet 7225 dekar eller vel 1/5 av hele myrarealet er henført hit. Herunder er tatt med bare det myrareal som det kan forsvares å avtorve uten at grunnen derved tar skade eller forringes i nevneverdig grad. Som dyrkingsmyr, herunder myr skikket til kulturbeite, er utskilt 9760 dekar eller ca. 28 %. Herav er mindre enn 1/4 god eller noenlunde god dyrkingsmyr, og vel 3/4 er mindre god. Myr med dyrkingsverd 1 — meget god dyrkingsmyr — fins omtrent ikke. Foruten de myrer som er oppført som dyrkingsmyrer kommer et betydelig areal som enten ligger så høyt over havet eller er så oppstykket at det er uskikket for dyrking. Dette areal, som utgjør hele 17,975 dekar eller vel 1/2 av hele myrarealet, vil antagelig også i framtida bli liggende som naturbeiter, eller for mindre arealers vedkommende bli tilplantet med skog.

Brenntorvmyrene inneholder nesten 8 mill. m³ råtorv. Herav er bare ca. 1/10 av dårlig kvalitet (H₃), og alt det øvrige er enten middels god (H₆) eller god (H₇₋₈) brenntorv (tabell 4). Variasjonen i brenntorvressursene herredene imellom er meget stor. Selje har mest, ca. 2,8 mill. m³ og Bremanger minst, ca. 50,000 m³.

Til støtte for bedømmelsen av såvel dyrkingsmyrene som brenntorvmyrene er tatt en rekke prøver til kjemisk analyse. I alt er tatt 76 myrprøver, hvorav 46 dyrkingsprøver og 30 brenntorvprøver.

Dyrkingsprøvene er alle tatt fra det øverste 20 cm lag etter samme framgangsmåte som ved tidligere inventeringer (jfr. Lø d d e s ø l, Medd. fra D. N. M. side 101—112, 1934). Det er tatt prøver fra samtlige herreder. Prøvene viser temmelig store variasjoner i volumvekt og askeinnhold, mens pH-verdien og kvelstoff- og kalkinnholdet er noenlunde likt for de fleste prøver, nemlig bra kvelstoffinnhold, men meget lavt kalkinnhold.

I gjennomsnitt stiller analyseresultatene seg slik for de ulike myrtyper:

Myrtype	Volum- vekt g pr. l	Aske %o	Kvelstoff(N)		Kalk (CaO)		pH-ver- dien vari- erer mellom
			0 0	Pr. dekar til 20 cm dyp kg	0 0	Pr. dekar til 20 cm dyp kg	
Lyngrik mosemyr (11 prøver)	121	2,9	1,84	451	0,22	54	3,90—4,63
Grasrik mosemyr (12 prøver)	122	4,2	1,87	479	0,19	47	3,80—4,75
Grasmyr (16 prøver)	177	12,0	2,06	702	0,28	97	4,43—5,10
Lyngmyr (7 prøver)	121	3,2	1,81	445	0,18	43	4,08—4,72

Vi ser av sammenstillingen at særlig gråsmyrprøvene skiller seg ut når det gjelder volumvekt og askeinnhold. For kvelstoff- og kalkinnholdet er skillnaden liten prosentisk, men den kommer tydelig

fram ved beregning av innholdet pr. dekar til 20 cm dyp på grunn av grasmyrprøvenes høye volumvekt.

Brenntorvprøvene er tatt som middelprøver fra flere dybder i torvlaget og fra flere steder på myra. Analysene viser høy volumvekt, nemlig i gjennomsnitt 887 g/dm³ lufttørvtorv. Sammenholdsgraden er gjennomgående bra, men askeinnholdet er noe høyt for enkelte prøvers vedkommende. Det midlere askeinnhold er 4,81 % i vannfri torv. Brennverdien, som er angitt i vannfri torv og i torv med 25 % vann, er for de fleste prøver meget god, nemlig opptil 4070 kalorier og i gjennomsnitt 3712 kal/kg i torv med 25 % vann.

I. Myrene i kystherredene i Nordfjord.

I Nordfjord er myrene undersøkt i 4 herreder, nemlig Selje, Nord-Vågsøy, Sør-Vågsøy og Davik. Disse 4 herreder har et samlet landareal av 940,29 km² med 10,516 innbyggere (tabel 1). Myrarealet er ca. 21,215 dekar og utgjør således 2,26 % av landarealet. Pr. innbygger blir det 2,02 dekar myr. Myrarealets fordeling mellom myrtypene framgår av tabell 2.

Av myrarealet ligger ca. 87 % i over 200 m h. o. h. og mer enn halvparten i over 300 m høyde. Så høyt ligger også størstedelen av grasmyrarealet. Herute langs kysten er imidlertid dyrking i større høyde enn 150 à 200 m tvilsom. Det dyrkbare myrareal blir derfor forholdsvis lite, nemlig ca. 3460 dekar eller 16 %, og herav er bare ca. 800 dekar god eller noenlunde god dyrkingsmyr. Det blir til naturbeite at det meste av arealet egner seg best. Men det er jo mulig at også disse arealer med tiden kan bli gjenstand for kultur selv i denne høyde med så lett adkomst som mange av myrene her har.

De beste dyrkingsmyrer finnes i Selje (Hamremyra ved Selje og myrene på Seljøya) og i Davik (ved Rimstad og i Kjølsdalen). Disse herreder har også de største sammenhengende arealer dyrkingsmyr (Aalfotdalen og Eldedalen i Davik, Stavemyrene og Færstadmyrene i Selje).

Arealet av brenntorvmyr utgjør 3832 dekar eller 18 % med vel 3,65 mill. m³ råtorv, det meste av god kvalitet. Særlig Selje har store brenntorvressurser utøver Stadlandet, på Sandvikeidet og i Kjødspollen. Men også Nord-Vågsøy og Davik har flere betydelige brenntorvmyrer. I Sør-Vågsøy er det bare i Storbreimyra og øst for Degnepollvatnet at det er nevneverdig brenntorv igjen.

Strøtorvmyr av betydning fins ikke.

II. Myrene i kystherredene i Sunnfjord.

I Sunnfjord er også undersøkt 4 herreder, nemlig Bremanger, Kinn, Bru og Askvoll.

Herredenes samlede landareal er 1002,92 km² med 10,091 innbyggere. Myrarealet utgjør 10,000 dekar eller 1,00 % av landarealet. Det

KORT OVERSIKT

Herred	Brenn- torv- myr- dekar	Brenn- torv- lagets midlere tykkelse i m	I alt	Masse i m ³ (råtorv)		
				God (H ₁₋₃)	Middels (H ₄)	Dårlig (H ₅)
1	2	3	4	5	6	7
Seije	2,778	1,0	2,799,000	1,400,000	1,309,000	90,000
Nord-Vågsøy	624	0,6	387,000	290,000	89,000	8,000
Sør-Vågsøy	89	1,0	92,400	40,000	49,400	3,000
Davik	341	1,1	373,000	130,000	218,000	25,000
Sum for kystherredene i Nordfjord	3,832	0,95	3,651,400	1,860,000	1,665,400	126,000
Bremanger	74	0,7	50,000	20,000	10,000	20,000
Kinn	650	0,8	514,300	314,300	140,000	60,000
Bru	540	1,4	760,600	260,600	350,000	150,000
Askvoll	1,236	1,4	1,693,500	697,000	846,500	150,000
Sum for kystherredene i Sunnfjord	2,500	1,21	3,018,400	1,291,900	1,346,500	380,000
Solund	136	1,1	148,000	45,000	87,000	16,000
Gulen	757	1,2	937,000	225,000	432,000	280,000
Sum for kystherredene i Sogn	893	1,22	1,085,000	270,000	519,000	296,000
Sum for fylkets kystherreder	7,225	1,07	7,754,800	3,421,900	3,530,900	802,000

blir 0,99 dekar myr pr. innbygger (tabell 1). I tabell 2 finner en myrarealets fordeling mellom myrtypene. Myrene er for størstedelen lavtliggende. I Bru er dog en del høytliggende myrer.

Dyrkingsmyrene tar her nesten halve arealet med 4500 dekar, hvorav 1300 dekar er god og noenlunde god (tabell 3). Som betydningsfulle felter må særlig nevnes Nøtingnes, Nærøy og Tollaksøy i Kinn, Svardalsmyrene i Bru samt Askdalen, Einenmyrene og myrpartiet Nes—Olset i Askvoll.

Brenntorvmyrene representerer 1/4 av arealet eller 2500 dekar med vel 3 mill. m³ råtorv, hvorav over halvparten ligger i Askvoll. Dette herred har mange store og gode brenntorvmyrer, således Olsetmyrene, Fure- og Fursetmyrene samt Einenmyrene, foruten myrer ute på de fleste øyer og holmer helt ut til Bulandet.

Også Kinn og Bru har bra med brenntorv, men ikke i så store sammenhengende felter. De største forekomster i Kinn fins på Reksta og ved Kvalvik. I Bru er særlig Svanøy og Marøy rike på brenntorv.

Strøtorvmyr fins det litt av på Svinøya i Askvoll og på Nærøy i Kinn.

III. Myrene i kystherredene i Sogn.

I Sogn er myrene undersøkt i Solund og Gulen. De to herreder har tilsammen et landareal av 615,02 km² (tabell 1). Myrarealet er 3745 dekar eller 0,61 % av landarealet. Det utgjør 0,76 dekar pr. innbygger.

I tabell 2 er vist myrarealets fordeling mellom de utskilte 4 typer:

Det meste av myrene ligger her ganske lavt (1—30 m o. h.).

Nesten det halve av myrarealet er dyrkbart, men bare vel 200 dekar er god eller noenlunde god dyrkingsmyr.

Det er i Gulen vi finner de største og beste dyrkingsfelter. Særlig på sørvestsiden av Eidsfjorden, på sørvestenden av Sandøya, på nordøstenden av Bjørknesøya og på Grimenøya er forholdsvis store sammenhengende og noenlunde bra dyrkingsmyrer.

I Solund er det bare på nordenden av Ospa at det fins såpass sammenhengende myrer at det kan benevnes felt. Og dette er heller ikke særlig vel skikket som dyrkingsmyr.

Brenntorvarealet i begge herreder tilsammen utgjør nesten 900 dekar med vel 1 mill. m³ råtorv. Men herav ligger 5/6 av arealet og 9/10 av massen i Gulen. Solund har derfor stort brenselsunderskudd, da her heller ikke fins nevneverdig skog. I Gulen er mange betydelige brenntorvfelter, således ved Sande og Unneland på Sandøya, på nordøstenden og sørenden av Bjørknesøya, på Grimenøya og Lille Hilleøy samt på fastlandet mellom Eidsfjorden og Brandangersundet.